

Titel: Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter III, stk. 23

Citation: "Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter III, stk. 23", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 3, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-27, anm. nr. 1-272, dækkende 14.09.72-14.09.73 [stk. 2-27 ikke averteret i Adresseavisen]*, Gyldendal, 1773, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-4_003-shoot-workid4_003_023.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 3, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-27, anm. nr. 1-272, dækkende 14.09.72-14.09.73 [stk. 2-27 ikke averteret i Adresseavisen]

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

353

Kritisk Fortegnelse over alle udkomne Skrifter, siden

Trykfriheden.

Tredie Aargang, 23. Stykke.

No. 241.

Scriptores rerum Danicarum medii ævi partim hactenus inediti, partim emendatius editi, quos collegit, adornavit, & publici juris fecit Jacobus Langebek, Sacræ Reg. Maj. à Consiliis Status, & Tabularii Sanctioris Præfectus. Tom. 2. Hafniæ 1773. Typis Viduæ Andreæ Hartvici Godiche, per Frider. Christ. Godiche. Fol. 7 Alphabeter og 3 Ark med 6 Prøver af Skrift stukne i Kaaber, og 2de genealogiske Tabeller. Sælges hos Forfatteren paa Nyetorv paa Trykpapier for 3 Rdlr. 3 Mark, og paa Skrivpapiir for 5 Rdlr. 5 Mark. Subscriptionspriis.

2

354 Foruden den Roes, som den første Deel af dette Verk, der gjør baade sin Forfatter og heele Nationen Ære, fortiener, tilkommer denne desuden den, at indeholde for den største Deel forhen Utrykte Skrifter, som ikke have tilforn været brugte, ja og for en Deel ubekjendte af de fleste Lærde, som have anvendt Flid paa Fædernelandets Historie; vel undskylder Forfatteren sig for at han haver indrykket nogle Stykker, som ikke vare anmeldte i hans første Plan, og hvoraf i dette Bind forekomme 18, men da disse deels ere rare at komme over i store Samlinger, deels aldrig tilforn udgivne, ere vi visse paa, at Forfatteren med den Forandring vil fortiene Tak af alle Fædernelandets Histories Elskere. Vi ville kortelig anmelde de 39 Stykker, som nærværende Bind indeholder, og vise Læseren hvad han i et hvert af dem kan vente, og da møder os først 34.) *Chronicon de gestis Normanorum in Francia, ab Anno Christi 833 ad annum 896.* S. 1-9. Denne Krønike er i Tallet den 34te, da der i det første Bind vare 33; thi Forfatteren vedbliver den samme Rad af Tal, hvilket han i de følgende Bind og har foresat sig at iagttage. Denne Krønike er tilforn udgivet af Duchéne, og skreven i det 9 eller 10 Aarhundret af en ubenævnt, som lader til at have været en Hollender eller Frislender. 35.)

3

355

Petri Olai Excerpta Normannica & Danica ab anno 841 ad 1050. S. 10-17. ere udgivne af samme Bog som No. 14. i det første Bind, og af samme Beskaffenhed. Endskiønt nu denne Petrus Olai er yngre, end han kunde selv for sin egen Person have Sted blandt Middelalderens Skribentere, kan dette dog tiene til at sammenligne, og kanskee rette et eller andet i de ældre Skrifter, som ofte findes feylagtig aftrykte, men hvilke han har havt, i det ringeste til deels gode Haandskrifter af. 36.) *Breve Chronicon Danicum ab anno 841. ad annum 1006.* S. 17-18. er tagen af Stephani Chronologiæ Danicæ Systemate, som findes i den Upsaliske Bogsamling. 37.) *De Nortmannorum gente & Principibus, qui etiam obtinent partem Galliæ.* S. 18. 19.; og 38.) *Narratio de Normannorum gestis circa Parisiacam urbem tempore Caroli Calvi Regis Francorum.* S. 20-25. ere tilforn udgivne af Duchesne. 39.) *Fragmentum vetus Islandicum Historico-Geographicum de Rebus Dano-Norvegicis.* S. 25-37. er udgivet af en Pergamentsbog i Arnæ Magnæi Samling No. 764. i Qvarto. Forfatteren har været en Islænder, som vel skriver om

samme Ting, som Oluf Tryggesens Saga,

4

356

Landnamasaga og flere, men dog viger den noget fra dem, og fortæner med dem og andre at sammenlignes. Foruden Herr Etats-Raadens smukke og oplysende Anmærkninger er her tilføjet Prøve af Skriften, stukken i Kaaber. 40.) Meginhardi Historia de Translatione S. Alexandri Wildeshusam. S. 38-49. er tilforn udgivet af Scheid, og oplyser den Oldenborgiske Stammes Slægtregister. 41.) Odonis Abbatis de Danorum in Galliam irruptionibus & de Turonensi urbe ab eis obsessa. S. 49-52. er tilforn udgivet af D'Acher. Forfatteren har levet i det 10de Hundredaar. 42.) Vastatio monasterii Medeshamstede in Anglia per Danos anno 870. S. 52-56. er udgivet efter Monasticon Anglicanum. 43.) Frustillum Annalium Danicorum ab anno 873 ad annum 940- S. 56. 57. er et kort Stykke udgivet efter en Sedel med Corn. Hamsforts Haand. 44.) Legenda de Sanctis Martyribus, a Danis & Slavis interfectis, in Hamburg & Ebbekestopr reconditis circa annum 880. S. 57-68. er tilforn udgivet af den store Leibnitz, og er den samme som paa plattysk findes i Passional efte dat Levent der Hylligen, hvoraf Forfatteren har anført de Forskielligheder, som vige fra denne.

45.)

5

357

45.) Fragmentum ex Martyrum in Ebbekestopr quiescentium passione S. 68-71., og saa udgivet tilforn af Leibnitz. Herr Professor Gebhardi har tilskikket Forfatteren en Tegning af en Urne, en Kniv, og tvende Kugler med Kors paa, som her forestilles udstukken i Kaaber, hvilke bemeldte Oldsager ere fundne ved Ebstorf paa Lüneborger Heede, hvor man meener Slaget er bleven holdt mellem de Danske og Sachserne udi Aar 880. 46) Epinikion

Teutonicum, victoriae Ludovici de Normannis anno 882 acclamatum S. 71-75. er en Tydsk Sang skreven kort for denne Keysers Afgang, og tilforn Udgiven af Schilter. 47.) Abbonis Monachi S. Germani, de obsessa a Normannis Lutetia Parisiorum, libri duo. S. 75-106. Denne Beskrivelse over Stadens, Paris, Beleyring af de Danske og Norske, i Aaret 886 og næstfølgende Aar, er skreven næsten til samme Tid paa latinske Vers, og tilforn adskillige Gange ved Trykken udgiven, men, saa vel som de fleste andre i denne Samling, har ved Samlerens lærde og nyttige Anmærkninger faaet nyt Lys og større Brugbarhed. 48.) Periplus Otheri Norvegi & Wulfstani, sive eorum narrationes de suis in septentrionem & in mari Balthico navigationibus. S. 106-123.

6

358

Det er nu saa nær 900 Aar siden den lærde Kong Elfred i Engeland, har optegnet denne Reisebeskrivelse over de nordiske Lande, efter de Beretninger som Other, en rig anseelig Nordmand fra Helgeland, og Wulfsten, formodentlig en Slesviger, have aflagt om deres af dem selv foretagne Reyser. Denne overmaade vigtige Alderdommens Levning er vel tilforn, endog i Dannemark udgiven, tillige med latinsk Oversættelse, men her i saadan en Samling burde den ikke savnes, og det saa meget mindre, som den ved Udgiverens mange lærerige Anmærkninger er her bleven meget oplyst. 49) Vita S. Remberti Archiepiscopi Hamburgensis. S. 123- 145. er skreven i det 9de Hundredaar og tilforn udgivet af Philippus Cæsar, Bolland og Henschen, Mabillon og Staphorst. Efter alle disse Udgaver, ere vi dog Samleren forbundne for denne, efter som denne danske Apostels Levnets-Beskrivelse, dels ved den her foresatte Fortale, dels Anmærkningerne, er sat i et større Lys 50.) Fragmentum Islandicum Historiæ Regum Danicæ Haraldi Cærulidentis & Svenonis furcatæ barbæ. S. 146-153. af Arnæ Magnæi Haandskrifter, nemlig den samme Pergamentsbog, som No. 1. i det første Bind er tagen af. Dette historiske Stykke tiener til at rette og oplyse Adamus

7

359

Bremensis, og findes her forsynet med latinsk Oversættelse og mange Anmærkninger. 51.) Genealogia Regum Danorum. S. 154-163. Philippus Augustus Konge i Frankerig tog til Ægte Ingeborg Kong Knud den Siettes af Dannemark Søster, men siden for at skilles fra hende, lod nogle Biskopper og Riddere aflegge Eed paa, at hun var af Flamsk Herkomst, og alt for nær beslægtet med Kongen. Kong Knud skikkede derfor Gesandtere til Frankerig, Kanzelleren Andreas Sunesen og Abbeden til Ebelholt Wilhelmum, af hvilke den sidste, for at igiendrive de Franskes opdigtede Slægtregister, har skrevet dette nærværende. Ernst har faaet en Afskrift deraf fra Duchesne, som er tagen efter en gammel Bog tilhørende Stiftet i Laon, og har udgivet den i Sorøe 1646, hvilken igjen er aftrykt i Cancellier Ludvigs Reliquiis Manuscriptorum. For Kiøbenhavns Ildebrand har der blant Universitetets Samlinger været en Pergaments Afskrift, som har haft adskillige Steder rettere og fuldstændigere end det Laonske: Vel er dette bemeldte Kiøbenhavnske forgaet i Ildebranden, men ved den store Bogsamlers, og lige saa flittig, som nøyagtig Afskrivers Arnæ Magnæi Flid har man endnu et Afskrift af dette Kiøbenhavnske. Af begge forskiællige Exemplarer har Hr. Etats-Raad

betient sig saaledes, at de ere trykte

8

360

ved Siden af hinanden, og oplyste med Hans Anmerkninger. 52.) Genealogia Regum & Principum Christianorum in Dania. S. 164. 165. Er en Fortegnelse over de danske Konger og Dronninger fra Gorm den gamle til Kong Christian den Tredie. 53.) Chronologia rerum Danicarum & Svecicarum Vetus ab Anno 916 ad Annum 1263. S. 166-168. denne og næst foregaaende ere tilforn udgivne af Benzelius. 54.) Incerti auctoris Chronicon Danorum ab anno 936 ad annum 1317. S. 169-176. Er udgivet efter Stephanii under No. 36. benævnte Haandskrift. 55.) Annales Islandorum Vetustissimi. S. 177-199. Af de Islandske Annaler er der endnu intet ved Trykken udkommen, desto kiærere maae denne Prøve blive de Lærde. Vi sige med Fliid Prøve, thi dette første Stykke, som her forekommer, opvækker vores Ønske og Begiæring at see flere af deslige interessante Originalstykker. Nærværende Annaler ere tagne af Pergamentsbogen i Arnæ Magnæi Samling, som før er omtalt under No. 1 og No. 50, og findes her en Prøve af Skriften stukken i Kaaber. Annalerne gaae fra Christi Fødsel til Aar 1000, hvor en Lykke opfyldes med nogle lidet betydelige Stykker, henhørende til den gamle Tidsregning og Jordbeskri-

9

361

velse. Siden begynde Annalerne igien Aar 1269, og endes Aar 1313. Foruden de Islandske Sager, anføre disse Annaler adskilligt nyt og nyttigt af den norske og nærgrændsende Landes Historier. 56.) Gaufridi Comitibus Andegavensis gesta adversus Danos Galliam infestantes. S. 199-203. er tilforn udgiven af D'Acher. 57.) Petri Olai excerpta ex Historicis Danorum a Svenone Tiugskiæg ad Ericum Menved. S. 203-265. See foran No. 35. Her er Prøve af Skriften Hosføyet, stukken i Kaaber. 58.) Fragmentum Islandicum de Regibus Dano Norvegicis ab Ivaro Vidfadme ad Haraldum Blaatand. S. 266-286. Er aftrykt efter et Pergaments Haandskrift, som findes blandt Arnæ Magnæi Samlinger No. 544 i Qvarto. Saadanne Historiske Stykker have de gamle Islændere ført med sig til deres Fæderneland, bevaret dem i Hukommelsen, og, ved Bogstavernes (nemlig de Latinske) indførte Brug, optegnet; af hvilke Stykker da Historieskriverne have tilligemed de gamle Vers betient sig, til at opføre en fuldstændig Historisk Bygning, eller store Historiske Verker. Naar man betragter dette, seer man lettelig af hvor stor Vigtighed saadanne smaa Stykker kan være, og dette nærværende er det vist i mange Maader. Herr Etats-Raaden formoder det

10

362

kunde være et Stykke af den forlorne Skioldungasaga, hvoraf man mener at Sögnbrottet, som tilforn er trykt i Stokholm, og saa er en Levning, men da Etats-Raaden synes selv at tvivle om denne Formodnings Rigtighed, tør vi vove, at underkaste hans Høyere Betænkning, om dette Stykke ikke skulde være en Levning af Origines Norvegiae, (forskjellige fra Inventio Norvegiae), da man ved Giennemlæsningen tydelig synes at spore den Skribentens Hoved-Hensigt, at oplyse de Norske Kongers, i sær Harald Haarfagers Slægt. Her er tilføyet Prøve af Skriften stukken i Kaaber. Oversættelsen og nogle Anmærkninger ere af Herr Olavius. 59.) Thomæ Gheysmeri Compendium Historiæ Danicæ ab initio ad Waldemarum 4. conscriptum anno 1431. S. 286-400. er det vidtløftigste Stykke i dette Bind. Gheysmer har ikke allene gjort Udtog af Saxo, men endog lagt noget hist og her til af sit eget, og siden fortsat Historien indtil Kong Valdemar den 4. Denne Fortsættelse har Ben tzelius udgivet, men har ikke Havt got Exemplar at gaae efter. Desto bedre er denne Udgave, da Udgifveren foruden den Rantzoviske Pergamentsbog hvoraf her findes Prøve stukken i Kaaber, har haft trede gode Papiirs Afskrifter. 60.) Vita 8. Odonis Dani, Archiepiscopi

11

363 Cantuariensis. S. 401-411. Denne Levnetsbeskrivelse er før trykt i Whartons Anglia Sacra, men forsvarer her med ald rette sit Sted blandt Middelalderens danske Skrifter, da den handler om en dansk Mand, der ved Lærdom og Guds frygt har erhvervet sig Sted blant Helgene, og opstiget til den høyeste geistlige Verdighed i et fremmet Land. Odo blev Biskop Aar 920, Erkebiskop 941, og døde 961. eller som andre skrive 958. 61.) Carmen Anglo-saxonicum de prælio Brunanburgensi inter Danos & Anglos anno 937. commissio. S. 412-422. Dette i sit Slags smukke Vers overgaaer langt det under No. 46 omtalte, som er intet mindre end poetisk. Artigt er det, at adskillige Træk i dette Angelsachsiske Digt ere de samme, som vi finde i de af Worm, og i Sturlefön og Knytlinga giemte og oversatte Nordiske Skaldestykker, som synes at vise, at den vedtagne costume, og giængse Vendinger, have hos begge Greene af dette samme Folkeslag, været vedligeholdte, ja, det synes endog værdt for dem, som ere disse tvende gamle Sprogarter mægtige, at eftersee, om endog de poetiske Regler og Versets Indretning ikke her er den samme, som i nogle af vores gamle Nordiske Skaldedigte, hvilket det saaledes forekommer os. Dette Angelsachsiske Digt er udgivet efter Gibsons Chronicon Saxonum, sam-

12

364

menlignet med Whelocs; tillige med trede Oversættelser deraf, og et Stykke af et latinsk Vers over samme Krig, hvortil endnu komme Udgiverens vidtløftige, lærde, og nyttige Anmærkninger, samt Slægttabelle over den danske Konges Anlafs, der regierede i Northumberland, Herkomst. 62.) *Fragmenta duo Islandica de Regibus Danorum ad Seculum 13 usqve. S. 422-433.* Ere uddragne af Bartholins Samlinger, hvor disse Stykker findes med Arnæ Magnæi Haand, og ere sammenlignede med en Afskrift, tagen af Hr. Finnæus udi det. Stockholmske Antiquitets Archiv. Oversættelsen er af Hr. Olavius. 63.) *Chronicon Danicum ab anno 980 ad 1286. S. 433-438.* Er udgivet efter Corn. Hamsforts Haandskrift. 64.) *Vita & translatio S. Elphegi, a Danis anno 1012 interemti. S. 439-463.* Er et Udtog af denne Erkebiskops Levnetsbeskrivelse, skreven omtrent Aar 1080 af Osbernus, og tilforn trykt i Whartons *Anglia Sacra*. Iblant andre oplysende Anmærkninger, udmærker sig her i sær en om Grev Torkild, som vidner om sin Forfatters store Lærdom og Styrke i den gamle Historie. 65.) *Sermo Lupi ad Anglos, qvo miserrimum hujus nationis statum tempore invasionis Danorum exponit. S. 463-471.* Denne Prædi-

13

365

ken er skreven i Aaret 1013 af Wulfstan Erkebisen i York, i det Angelsachsiske Sprog, men Oversættelsen, som her findes, er af Hiccesius. Udgiveren gjør her den Undskyldning, at eftersom dette Stykke ikke egentlig er af Historisk Indhold, saa har han ikke anseet det nødvendigt at udgive det i Original-Sproget. Saa vist som mange ville ansee denne Undskyldning for unødvendig, saa ere vi og visse paa, at iblant den bedre Deel af Læserne ere de, som, endog i lidet betydelige Stykker, helst ønske at have Originalen tillige med Oversættelsen, hvor god denne og maatte være, og som ville glæde sig ved dette Udgiverens Løfte, ikke at udelade Originalerne af noget Historisk Stykke, som her skal udgives. 66.) *Encomium Emmæ Reginæ Daniæ & Angliæ. S. 472-502.* Dette vigtige Skrift er skrevet omtrent Aar 1041, men tilforn udgivet af Du Chéne. Her findes det oplyst med mange vigtige og nyttige Anmerkninger. Emma, hvis Lovtale dette Skrift er, var Kong Ethelreds af Engeland, og siden efter Kong Knud den Stores af Danmark, Engeland og Norge, Gemahl, men Moder til Kongerne Harde Knud og Edvard. 67.) *Necrologium Islando-Norvegicum vetus. S. 502-19.* Denne Dødesliste anfører Aarsdagen, naar mange af de berømteste Konger i de Nordiske Riger, andre navnkundige Mænd i Norge og Island ere

14

366

døde, og indbefatter det 11te og trede næstfølgende Aarhundreder. *Necrologium* selv er skrevet omtrent midt i det 13de Aarhundret og de faa Mænd, som findes efter den Tid døde, ere tillagte ved en nyere Haand. Ellers findes dette Stykke før trykt bag ved Biskop Finni Johannæi *Histor. Eccl. Islandiæ Tom. I.* men Her er det oplyst med mange Anmærkninger, hvoraf nogle tillagte af Hr. Finnæus. 68.) *Chronologia rerum memorabilium ab anno 1020 usqve ad annum 1323. S. 520-529.* Er vel tilforn udgivet af Westphalen, men med mange Feil; her findes den udgivet efter en Pergamentsbog i Upsala Bibliothek, sammenlignet med et Afskrift, som har tilhørt Luccoppidan. Forfatteren synes at have været Jyde, og skrevet kort efter Aar 1300. 69.) *Legendæ aliquot de Sancto*

Olavo Rege Norvegiæ. S. 529-552, disse ere 6 i Taller, hvoraf de 4 første ere udgivne efter Arnæ Magnæi Haandskrift, som endnu findes blandt hans Samlinger, den femte er paa plattysk, tagen af det forhen anførte Passionael, og den sidste, som indeholder heele Liturgien paa den Hellige Olufs Fester, er tagen af *Breviarium Nidarosiense* trykt i Paris 1519.

15

367

70.) *Erici Johannis, monachi Wastenensis, chronologia brevis ab anno 1040 ad annum 1450. S. 552. 553.* Er tilforn udgivet af Bentzel, men her igien oplagt og oplyst med Udgiverens Anmerkninger. 71.) *Chronicon Skibyense restitutum, sive Annales rerum Danicarum ab anno 1046 usqve ad 1534. S. 554-602.* Denne vigtige Krønike er vel tilforn udgivet af Ludvig, men saa ufuldstændig og forhudlet, at den hidindtil med ald Ret har kundet regnes blandt Anecdota. Den lader til at være skreven af den bekjendte Povel Vendekaabe, og forraader en meget ivrig Papist, fom har været ilde tilfreds med den sig da udbredende Lutherske Evangeliske Lærdom, og de Konger, som paa den danske Throne yndede og beskyttede den, hvorfor han ventelig af Frygt for dem, som vare af anden Mening i hans Tid, har giemt sit Skrift til den Alder, i hvilken Forfatteren intet kunde have af Ret, Magt, eller Partier at befrygte; thi saaledes findes af en lærd Mand skrevet for paa Originalen af Skriftet: "Dette Manuscriptum blev funden i Sieland i Skibbye Kirke-Muur bag Alteret, indmuret med adskillige andre Brevve, da ved en sær Hendelse bleff ud-

368 brudt nogle Steene der paa Stedet, der mand bancket paa Muuren, og fornem, at der var tomt inden til, Anno 1650.,,

Skriftet findes her udgivet efter Originalen, som findes i Arnæ Magnæi Bogsamling, og er oplyst med Udgiverens Anmærkninger. 72.) Incerti Auctoris Chronica Danorum & præcipue Sialandiae ab anno 1028 ad annum 1307. S. 602-644. Denne er en af de nyttigste og umisteligste Krøniker; om Udgavens Nøyagtighed og Brugbarhed behøve vi ikke at erindre andet, end at den efter Arnæ Magnæi egen Udgave her findes aftrykt med en Langebeks Fliid og Skiønsomhed, oplyst mod begge disse fortreffelige Mænds Anmærkninger.

Vi ønske Udgiveren Held, og langt Liv til dette vigtige og nyttige Verks Fuldførelse, om hvis Fortsættelse vi saa: meget meere kunde forsikre Læseren, som den tredie Deel allerede er under Pressen.